

*Kolláth György*

*A felséges nép szava*

A honpolgár kedvenc itala a skót viszki, amit választott képviselői útján fogyaszt. Ezzel a „sutkával” akarták szemléltetni az átkosban, hogy a parlamentarizmus csalóka délibáb. Demokráciában két útja van a népfelség elvéből adódó hatalomgyakorlásnak: a közvetlen és a közvetett mód. Az előbbi a népszavazás, az utóbbi a népképviselő (zömmel a parlamentarizmus). Baj lesz, ha mindkettő amortizálódik, lényegétől eltérő pályára kerül, ha összhangjuk megbomlik. Ez indult el ma Magyarországon.

Egyre inkább a viccbeli demagógiához araszol vissza a honi ellenzéki többség és szellemi holdudvara. /Erre a baloldal hüledezve, fogcsikorgatva, kelletlenül reagál./ A parlament tekintélyvesztése ijesztő, ugyanakkor a népszavazás - a nép által való hatalomgyakorlás - a kicsavart citromra emlékeztet: roncsolt, hasznavehetetlen, legfeljebb nyálat képes kiváltani. (Lásd: „diadalív” Patrubány erőlködéseitől az ingyen-sörig.) Rendre ez (lesz) a rendszerváltáskor életre hívott alkotmányos intézmények sorsa? Írásom nem jog-magyarázat, inkább környezettanulmány a népi hatalomgyakorlás dilemmáiról.

Célszerű az okokig eljutni. Azt látni, hogy az ellenzék zöménél az akció a minden, és nem valamiféle eszázadi, erkölcsileg-szakmailag tiszta, őszinte politika. Az a stratégia, hogy nincsen – s főleg nincs pozitív, fejlesztő, alkotó - stratégia. Irány az utca, a tér. Olcsó a tojás és az emberi méltóság. A szabadságjogok tág teret nyújtanak. Velük itthon felelősen élni nem muszáj. A parlament nem túl fontos, az ügyis hangulatában kezd a játszótéri dühöngőre hasonlítani. Ki-kivonulni kicsit ciki, de a folyosó kényelmesebb, mint bent gebedni. Elég a T. Házból annyi, amennyit ki lehet sajtolni bizottsági tetemrehívásokkal, jó kis finánc-nemlátta költség-térítéssel, egy-egy poszt elnyerésével, és a saját oldal fundamentalistáit győzködő sajtótájékoztatókkal. Parlamenti kétharmadról, szakmai-politikai alternatívákról, józan együttműködésről szó se essék! Majd a főnök megüzeni, hogy épp ma mi a napiparancs, úgyszólván kiszólás a sorból. Ő csak tudja, nem igaz?! A tényleges közpolitika folyjék a „baráti” önkormányzatokban, a többi kiajánlható marginális-radikális mutatványosoknak, akik látszatértékű demonstrációkkal feszültséget tudnak kelteni. Durcásan, hatalom-sóvár dühvel rá lehet és rá is kell ütni a béküléssel kinyújtott kézre. Bűnbaknak megteszi a rendőrség, avagy a kiszemelt szóvivő. Megindokolni, hihetővé tenni semmit nem kötelező, hangulatkeltésre ott vannak a párthű megmondók. A súlypont ott legyen, ahol a saját tábor (új?) többsége van.

Dermesztő (habár szemlátomást elég), hogy ezzel a népszerűségi lista élen lehet állni. /Külön dolgozatban volna mód ennek túloldali okait vizsgálni. Pár ok előlegként. A fociban is nehéz jól játszani, ha az ellenfél csak bekkal, széttördeli a játékot. Nem elég, ha a gőz fele (?) a kürtre megy, így kevés jut a kerekekre. A hibákat tekintve is él a mondás: a hasonló a hasonlóknak örül. Végül, a hatalmi karizma a sors adománya, nem a legfelsőbb hívek közérzetjavító bonusza./ Ebből a megosztott, frusztrált, politikai kommunikációval szédített Magyarországból nőtt ki a sérelmi pártpolitika minden agyréme: a népszavazási ötlet-sor is.

Valóságos, pozitív tettek híján, kínjában hirdette meg az ellenzék vezére, hogy a 2006. október 23-án kezdeményezett, hét kérdésből álló népszavazás az utolsó alkotmányos eszköz. Hazardírozva, jogi diplomáját feledve, virtuálisan felszórította a tétet, mondván: a cél a kormány megbuktatása, a koalíció menesztése. Nem tudná, hogy a népszavazás tárgya az Országgyűlés hatáskörébe tartozó kérdés lehet, vagyis nincs direkt kapcsolat a mégoly sikeres népszavazás és a kormány közjogi bukása, távozása között? Bizonyára tudja, de nála már alapjáratban is csúszik a kuplung, felette áll bárkinek és akárminek, az alkotmánynak is?!

Vegyük egy pillanatra komolyan – az érdemében felére-harmadára redukálható - bejelentést. Kinek az utolsó eszközéről volna szó? A párt-elnöknek talán lehetne ez az utolsó dobása (valószínűtlen), de a közjogi rendszernek biztosan nem. A népszavazás kicsit olyan, mint a házasságkötés: kivételes, nagy jelentőségű, egyetlen szóval kezelhető, ünnepi aktus. Egy európai demokráciában sorsfordító döntési helyzet és talán egy(ketted) emberöltő kell alkalmazásához. Példa: az európai alkotmány elfogadása. Itthon viszont - a vágyak szintjén -

lehet egy év alatt hét „boldogító igen”? Ez az iszlám többnejűségi szisztémájában is sok lenne.

Mégis, miért? Válasz: a sok elemében igaz, mégis egészében hamis diagnózisra épülő, ízig-vérig hibás terápia hozza ezt. Közelebbről az, hogy elég tesztelni, politikai fedáksáriként kontrázva használni, mégsem kell tisztelni a népet. Untig elég csupán hivatkozni rá, majd' tücsök és bogár miatt „fellebbezni” hozzá. All in - mondaná a pókerező.

Az ország közpolitikája számos rendszerváltó értékét, induló versenyképességét, lendületét, erkölcsi hitelének jó részét elveszítette, a nagypolitika bornírtsága az eget veri. Ám erre nem gyógyír pár százezer aláírás összehoronzása, és nem korrekt válasz kétmillió igen felmutatása. Hevenyészett számtan: van 8,1 millió választópolgár, és a nagy választásokon szavaz kb. 4,5-5 millió ember. Kétpólusúvá kezd válni a politikai paletta, tehát egy párt vagy egy koalíció 2,2-2,5 millió voks nyomán kormányozni képes. Mégsem képes valójában, ha elkerülhetetlen lépése alig több mint 2 millió népszavazási igennel felülírható, semmivé tehető. Ennyit pedig az elégedetlenség össze tud szed(et)ni, pláne, ha megszorítás, lakossági teherviselés ellen mozgósítanak. Ki nyert akkor, és vajon hová visz ez az út?

Voksoljunk olyan „súlyponti” kérdésben, hogy mit hol árusítsanak, s hogy kell-e számlával is fizetni a dokínál? Álmodik a nyomor, ha elhiszi, hogy ettől más lesz, avagy zeneszóval besöpörhető az ő Magyarországa. Sumákság közjogilag is, mivel miniszterelnök cseréje, parlament (ön)feloszlata népszavazással kizárt, a megkerülős csel pedig a foci pályákra való. Az, hogy a 17 éve bebetonozódott, jóllakott és elidegenedett politikai osztály – és nem csak a kormányoldal – rosszul teljesít, nem ok arra, hogy alkotmányosan tiltott eszközzel, népmozgalmal cserét kényszerítsenek ki. Miért csak az egyik oldalt kéne lecserélni?! A fékek és egyensúlyok harmóniájára épülő parlamentáris rendszerben sosincs egy csodafegyver, hanem az alkotmányos intézmények, szervek jóhiszemű együttműködése lenne alapkövetelmény. Pont az, ami nagyobb részben az ellenzék hibájából nincs meg, és aminek a perspektívái sem látszanak.

A türelmetlen pártpolitika tönkre teszi a népszavazást (is). Ettől különböző kérdés, hogy alkalmazásának ésszerűtlensége, céltalansága, költséges úri passziója más, mint ugyanennek az alkotmányos szabadsága, jogi lehetősége. A római jog óta tudvalévő: nem minden dolog tisztességes és helyes, amit megtenni szabad. Ez áll a referendumra is. Másként mérlegel tehát a párt, a kormány, és másként az OVB, illetőleg az Alkotmánybíróság (AB). Az eltérés nem jogász huncutság, hanem a jogállamiság lényegi következménye. Baj akkor van, ha az OVB és az AB között felesleges döntési huzavona, feszültség támad. Ma még egészében véve nem ez a helyzet.

Miért vannak mégis feszültség-pontok? Egyrészt, mert a politikai „haragszomrádra” a jog sosem tud perfekt feleletet adni. A jogban legalább két arca van az igazságnak, egy csak annál, aki úgyis csupán a maga igazát lesi. Rosszul áll a jogi álruha a pártpolitikai érdek makacs kizárólagosságának, gyakran kilóg a lóláb. Ugyanakkor (a rendszerváltás egyik legfőbb adósságaként) a politikailag semleges posztok rendre a zsákmányelv szerint oszlanak meg, holott egy meg egy pártosság innen és onnan az nem nulla, hanem kettő. Nem elég csak függetlennek lenni, annak is kell látszani – s ez nemigen megy. Gyakran elemi tárgyilagosságnak sincs nyoma. Végül, a jogorvoslatok kiskatéja, hogy az első fok fölött van a másodfok, köztük igazodási kényszer munkál, tehát a felettes döntése és jogi álláspontja meghatározó. Egy kis fogcsikorgatás belefér ebbe, de a lenti döntéshozókat köti a felsőbbség határozata – akár tetszik, akár nem. Az OVB és az AB nem Stan és Pan, köztük műballhét kelteni értelmetlen. Mindketten esetenkénti mérlegeléssel, és zömmel többségi határozattal döntenek, így a döntésen túli megfontolásokat jó sakkozó módjára borítékolni kellene. Az AB-nak tisztább, hézagmentes(ebb) zsinórmértékkel kellene végre előállnia, az OVB-nek pedig nem kellene mindenben burkolt alkotmánymódosítást látnia. A politikai erők

felhagyhatnának a bulvár szintje alatti beszólásokkal, mert a vizály almája pont a pártkatonák magatartása, nem pedig az általuk választott (!) jogi döntéshozóké.  
A felséges nép pedig ne veszítse el a józan (paraszi) eszét, mert ő még, gazdaként akkor is itt lesz, amikor a mostani elitünk Madame Tussaud panoptikumába várna bebocsátásra.